

EN BALANSERT **ALDESKONTROLL**

Leif Gunnar Vestbøstad Vik
Kjellaug Tonheim Tønnesen
Rune H. Rasmussen
Kris Munthe
Sjur Jansen

Februar 2025

13+

15+

18+

En rapport fra Stiftelsen Barnevakten om
innføring av alderskontroll i sosiale medier

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	3
2. MANGFOLD AV ALTERNATIV	5
3. DE MEST KJENTE LØSNINGENE TIL ALDERSKONTROLL	6
4. BARNEVAKTENS FORSLAG TIL LOVTEKST OM ALDERSKONTROLL	7
5. TRE STEG I ALDERSKONTROLLEN	8
6. HVOR NØYAKTIG BØR ALDERSKONTROLLEN VÆRE?	10
7. SKAL VI VENTE PÅ EU ELLER GÅ FORAN?	11
8. BARNEVAKTENS ANBEFALTE KRAV TIL ALDERSKONTROLL.....	12
9. FORDELER OG ULEMPER MED BEREKNING AV ANSIKTSALDER (TRINN 1) OG ID-VERIFISERING (TRINN 2)	14
10. ANDRE AKTØRERS FORSLAG TIL ALDERSKONTROLL.....	15
11. HVA ER FORDELENE MED BARNEVAKTENS FORSLAG?	16
12. HVA STÅR I NY LOV I AUSTRALIA?	17
13. FLERE UAVHENGIGE KONTROLLAPPER PÅ MARKEDET	19
14. OPPSUMMERING	21

1. Innledning

Barn under 13 år har ikke rett til å bruke sosiale medier ut fra vilkårene i appene¹ og sosiale medier er heller ikke laget for barn under 13 år.² Likevel bruker halvparten av 9-åringene i Norge sosiale medier.³ Barn skal heller ikke eksponeres for porno på nett og har krav på beskyttelse i henhold til FNs barnekonvensjon. I dag er det brukeren selv som registrerer alderen i appene og kan velge å unngå kravet om beskyttelse.

EU, USA, Australia og flere andre land jobber nå med politiske og tekniske løsninger for å tilpasse innhold på sosiale medier til barns modenhet og alder. Regjeringen i Norge har også åpnet opp for at tech-selskap kan benytte aldersverskontroll. Det kommer blant annet frem i lovforslaget om barns forbrukervern i digitale medier som ble lagt fram november 2024⁴ og ved en foreslått aldersgrense på 15 år. Det er per i dag ingen statlige reguleringer av alderskontroll i norsk lov, noe vi etterlyser.

Barnevakten legger til grunn FNs barnekonvensjon og kommentarene fra barnekomiteen nr.25 i 2023⁵ og støtter regjeringens ønske om å innføre alderskontroll på sosiale medier for norske brukere. Vi mener også at myndighetene bør stille krav til de tekniske løsningene for alderskontroll og dermed sikre at løsningene ivaretar rett til privatliv, ytringsfrihet og beskyttelse. Kravene bør samkjøres med EU og våre nordiske naboland for å lettere kunne iverksettes av globale aktører.

Teknologien er tilgjengelig, og bør tas i bruk på en ansvarlig måte. Denne rapporten peker på hvilken løsning for en balansert alderskontroll som anbefales av Barnevakten, og at alderskontroll kan innføres relativt raskt, trolig i løpet av 2025. Slik er vi med å bidra til å trygge barn og unge på nett, samtidig som vi ivaretar andre viktige rettigheter.

Leif Gunnar Vestbøstad Vik
Daglig leder i Stiftelsen Barnevakten

¹ <https://www.barnevakten.no/app/tik-tok-including-musical-ly/>

² <https://www.barnevakten.no/barnevakten-ber-regjeringen-stramme-inn-aldersgrensene-pa-sosiale-medier/>

³ <https://www.medietilsynet.no/fakta/rapporter/barn-og-medier/barn-medievaner-2024/>

⁴ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/vil-beskytte-barn-mot-uonskt-reklame-i-sosiale-medium-og-spel/id3073073/>

⁵ <https://www.regjeringen.no/contentassets/1376fac2fe2a427389f9f94b52acdefc/kommentar-nr.-25-barnekonvensjonen.pdf>

Denne rapporten er utarbeidet av Barnevakten og er basert på innspill fra møter med tech-bransjen både i Norge og internasjonalt, basert på tusenvis av møter med barn og foreldre, møter med representanter for svenske, danske og norske myndigheter og etater, på vårt samarbeid gjennom Nordic Child Tech Policy Alliance, basert på FNs barnekonvensjon, på forskning, lovtekster og på Barnevaktens verdigrunnlag.

Les mer om Barnevakten her: **barnevakten.no**

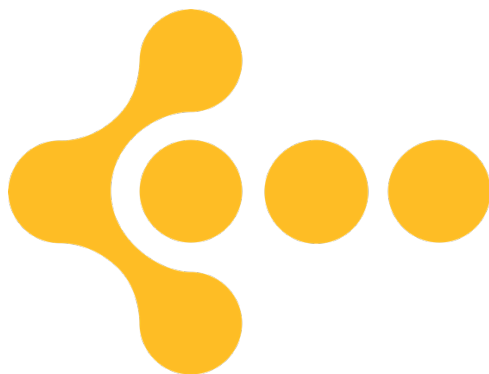
2. Mangfold av alternativ

Den norske regjeringen uttalte høsten 2024 ønske om en ID-basert alderskontroll av sosiale medier⁶, mens Datatilsynet og Forbrukerrådet⁷ mener det vil være for inngripende å samle inn data med alderskontroll, og dermed feil vei å gå. Medietilsynet⁸ peker på en kommende EU-løsning og MinID. I Australia⁹ gir regjeringen sosiale medier ansvaret for de fleste detaljene, men krever at ID-filer skal slettes etter at alderen er kontrollert.

De store tech-selskapene har også interesser knyttet til hvilke løsninger som blir valgt. Google¹⁰ vil tilby verifisering i betalingsløsningene på enhetene. Meta, TikTok og Snapchat ønsker at operativsystemet på telefonen gjør verifiseringen.

Hvilken løsning er best i Norge? Og hvilke muligheter har vi til å velge det vi mener er best for oss?

...står vi fritt til å velge? Eller er vi prisgitt valgene til våre naboland og EU?

⁶ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/regjeringa-vil-ha-aldersgrense-pa-15-ar-for-a-dele-personopplysningar/id3064231/>

⁷ <https://www.forbrukerradet.no/siste-nytt/digital/aldersgrense-pa-sosiale-medier-sender-et-viktig-signal/>

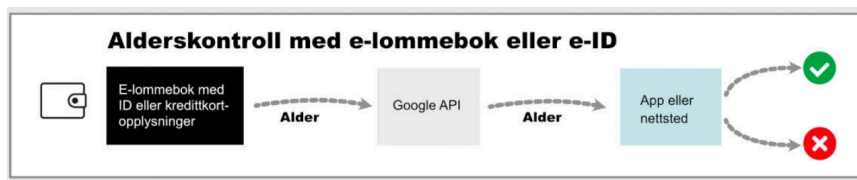
⁸ <https://www.medietilsynet.no/nyheter/aktuelt/alderskontroll-sosiale-medier-er-mulig/>

⁹ <https://www.barnevakten.no/australia-lovforslag/>

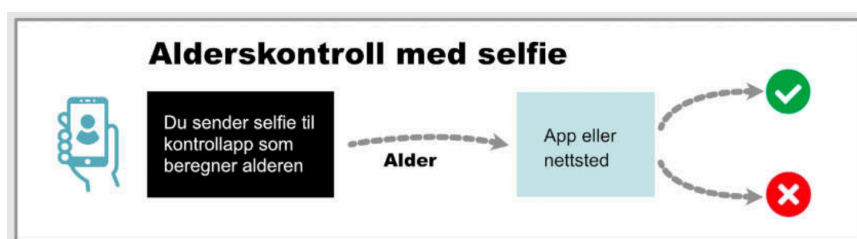
¹⁰ <https://www.barnevakten.no/google-utvikler-tjeneste-for-aldersverifisering/>

3. De mest kjente løsningene til alderskontroll

Alt. 1 (EU-løsningen/Google sin løsning)

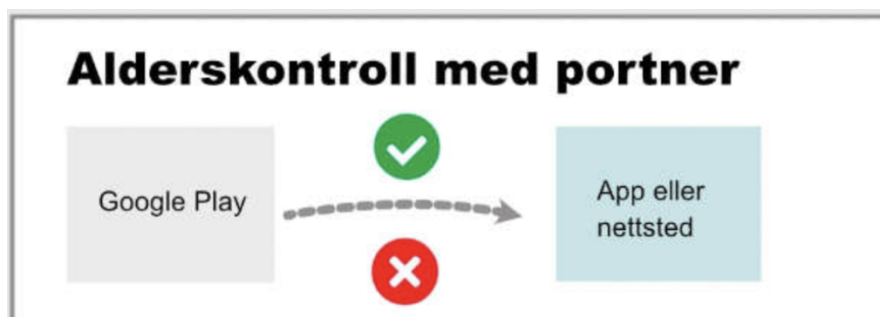
Alt. 2 (Blir trolig en av løsningene i Australia)

Alt. 3 (Blir trolig en av løsningene i Australia)

Alt 4 (Meta, SnapChat og TikToks forslag – finnes ikke per i dag)

4. Barnevaktens forslag til lovtekst om alderskontroll

Dette mener Barnevakten bør legges til grunn i norsk lov om alderskontroll av sosiale medier:

- Sosiale medier pålegges alderskontroll
- Brukere av appen/plattformen skal ha tilbud om ulike måter å gjennomføre alderskontroll på.
 - En av løsningene skal baseres på eID/digital lommebok
 - En av løsningene skal utføres med bruk av KI og beregning av ansiktsalder
 - De to løsningene nevnt over skal ikke utføres av det sosiale mediet selv, men av en nøytral part som er godkjent og står under tilsyn av norske myndigheter.
- Det skal være lett for brukere under 18 år å komme i kontakt med det sosiale mediet for spørsmål om alderskontrollen. Brukeren skal også kunne få svar fra en fysisk person som snakker norsk og som kjenner norsk kultur.

Premisser som bør være med i forskrifter til ny lovgivning:

- Filer og bilder som benyttes i alderskontrollen må slettes straks etter at kontrollen er utført.
- Sosiale medier skal fra den nøytrale parten kun få et ja eller nei om brukeren er gammel nok til å bruke appen, eventuelt kan kun alderen formidles.
- Det må lages en presis definisjon av hva sosiale medier er og hvilke tjenester som rammes av loven.
- Det sosiale mediet kan i tillegg til de pålagte løsningene også tilby sin egen alderskontroll. Alle løsningene skal være designmessig sidestilt i kommunikasjonen til brukeren.

Implementering i norsk lov

Barnevakten legger til grunn at det vil være behov for å utrede om det skal lages en ny lov om skadelighetsvurdering av digitale og sosiale medier i Norge for å få implementert en godkjent lov som regulerer alderskontroll. Medietilsynet er allerede i gang med nødvendig grunnarbeid til en ny lov ved å definere skadelighetsbegrepet for bruk av sosiale medier¹¹. Det vil også være mulig å se på dagens lovverk og oppdatere bildeprogramloven¹². Denne rapporten vil ikke gå i detalj om hvordan en eventuell ny lovtekst skal implementeres i lovverket.

¹¹ <https://www.barnevakten.no/foreldet-norsk-lov-om-medieskadelighet/>

¹² <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2015-02-06-7>

5. Tre steg i alderskontrollen

For brukeren av telefon og datamaskin vil løsningen med beregning av ansiktsalder foregå slik ut fra Barnevaktens forslag:

STEG 1:

Når brukeren starter opprettelsen av konto i det sosiale mediet:

- a. En nøytral kontroll-app aktiveres og ber om selfie av brukeren i sanntid
- b. Brukeren legger inn sin fødselsdato (selvrapportering)
- c. Kontroll-appen bruker teknologi til å vurdere bildet opp mot selvrapportering av fødselsdato
- d. Dersom brukeren er over aldersgrensen, blir kontoen opprettet
- e. Dersom brukeren er under aldersgrensen, blir brukeren nektet adgang

Dersom det ikke er samsvar mellom rapportert alder og gjenkjent alder på bildet ber kontrollappen om ID fra brukeren. Krav om ID-verifisering blir aktivert dersom brukeren får treff på noen måneder under eller noen måneder over aldersgrensen.

STEG 2:

Dersom kontroll-appen ber om ID-verifisering for å avgjøre riktig alder

- a. Brukeren blir bedt om å sende kopi av ID, for eksempel pass, førerkort for moped eller lignende. Brukeren kan også sende inn nasjonalt ID-kort som man kan skaffe seg på mange politistasjoner.

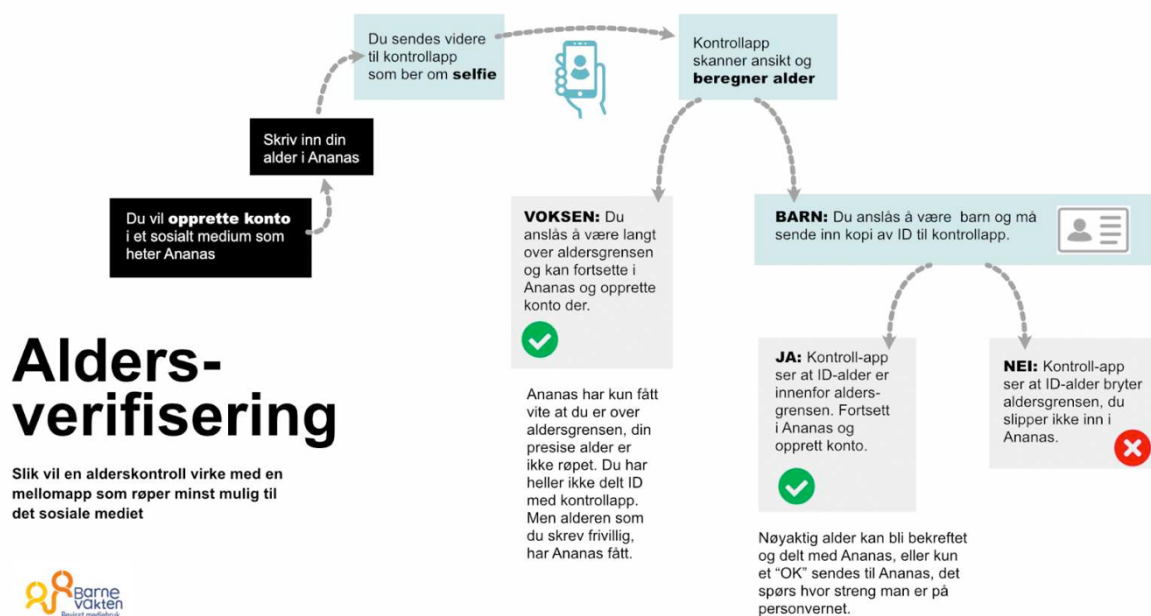
STEG 3:

Sosiale medie-plattformer får et særskilt ansvar av myndighetene til å scanne brukermønstret til sine brukere kontinuerlig og stille spørsmål om deres alder er riktig registrert. Ved mistanke, skal brukeren på ny gjennomgå STEG 1 og STEG 2. Slik kan for eksempel barn som er under aldersgrensen og som ofte bruker foreldrenes digitale enheter bli bedt om å dokumentere alder.

Brukerne får også en rettighet til å kunne ta kontakt med appen/plattformen på telefon eller skriftlig. De har krav på å få svar av en fysisk person som snakker norsk og som forstår norsk kultur.

Slik ser stegene ut:

Vi forestiller oss et sosialt medie som heter «Ananas»

6. Hvor nøyaktig bør alderskontrollen være?

Det trengs mye persondata for å sikkerhetsklarere personer som skal få adgang til et atomkraftverk. Det er ikke tjenlig med samme krav til kontroll for adgang til sosiale medier, fordi en streng kontroll vil være for inngripende i personvernet til norske innbyggere. I et atomkraftverk er det bare et fåtall eksperter som trenger å ha adgang. Sosiale medier gir innbyggerne anledning til å bidra til demokratiet. Her må det være et mål at alle som er gamle nok skal kunne ha tilgang.

De ulike løsningene til alderskontroll som er tilgjengelige i dag har en viss grad av unøyaktighet. Det er blant annet for å unngå at den skal være for inngripende i personvernet. Men løsningen som velges må være godt nok til å sannsynliggjøre at brukere under aldersgrensen ikke får tilgang. Samtidig bør så mange som mulig over aldersgrensen sikres tilgang.

I tillegg til klare regler for alderskontroll bør myndighetene etter Barnevaktens mening satse på opplæring av barn og unge i digital dømmekraft og god informasjon til foreldre for å bidra til felles holdninger som underbygger samfunnets begrunnelse om at sosiale medier ikke er egnet for barn under aldersgrensen.

Omgåelser

Uansett hvilken løsning som velges, vil det være mulig å lure en alderskontroll, for eksempel:

- Foreldrene oppretter konto for barna
- Storesøster viser ansiktet sitt
- Barna bruker foreldrenes enheter
- Man bruker en VPN-tjeneste og later som at man bor i et annet land.

Målet med loven bør være å bidra til at innbyggerne får hjelp til å overholde aldersgrensen i sosiale medier som i dag er 13 år.

Det er også behov for å innføre alderskontroll på pornonettsider med 18 års aldersgrense. Det kan være mulig å bruke Barnevaktens forslag til alderskontroll-løsning både på sosiale medier og på pornosider.

7. Skal vi vente på EU eller gå foran?

EU er i gang med å utvikle løsninger for alderskontroll gjennom EUs digitale lommebok¹³.

Men det kommer ulike signaler fra EU om når denne alderskontrollen blir innført i EU og når løsningen innføres i Norge. Direktør i Digitaliseringsdirektoratet Frode Danielsen sier til Barnevakten at en løsning fra EU trolig må vente til 2028 for å bli innført i Norge. Den danske digitaliseringsministeren Caroline Stage sier til Barnevakten¹⁴ at det vil ta tid også før Danmark har en fullgod løsning gjennom EU. Hun har stor tro på EU-løsningen, men at Norge som står utenfor EU kan innføre egne lover i påvente av at EU blir klar med sin løsning. Slik kan Norge som EØS-land stå fritt til å finne løsninger som kan innføres raskere enn i Danmark.

EUs regelverk for alderskontroll vil være Digital Service Act, DSA. Slik Barnevakten leser dagens DSA-regler i EU, er det ikke hjemmel i dag til å pålegge sosiale medier alderskontroll. Derfor er det ikke bare en teknisk løsning som EU må ordne, EU må også utvikle sitt eget regelverk for å kunne innføre alderskontroll i sine medlemsland.

Caroline Stage, digitaliseringsminister i Danmark. Foto: Sjur Jansen/Barnevakten

¹³ <https://www.barnevakten.no/medietilsynet-eu-lommebok/>

¹⁴ <https://www.barnevakten.no/danmark-onsker-alderskontroll-pa-sosiale-medier/>

8. Barnevaktens anbefalte krav til alderskontroll

For å oppfylle krav til å beskytte barn mot skadelig innhold og samtidig sikre personvernet, må kravet til alderskontroll inneholde noen kompromisser. Barnevakten foreslår en krav-liste som myndighetene kan bruke som utgangspunkt for løsningen som blir valgt og som tar hensyn til kompromissene:

1. *Personvernet bør være bra*
 - a. Brukeren skal ha mulighet til å sende minimalt med persondata
 - b. Persondata skal slettes straks
2. *Flest mulig voksne bør slippe å måtte bli kontrollert*
 - a. Gamle kontoer anses som at det er voksne som eier dem. Ingen kontroll av dem.
3. *Løsningen bør være enkel å bruke*
 - a. En del av Norges befolkning har ikke BankID, digital lommebok eller lignende. Løsningen for alderskontroll bør være så enkel at de aller fleste kan benytte den.
4. *Løsningen bør være mulig å ta i bruk for små apper*
 - a. Sosiale medier er mye mer enn Instagram. Løsningen må være billig nok og enkel nok å installere for mikroapper.
5. *Løsningen bør ikke være et monopol*
 - a. Man bør spre makt og risiko. Makt betyr at noen kan sette opp prisen slik de vil. Dersom et monopol rammes av hacking, kan det få store konsekvenser. Ved at det er flere leverandører av løsninger, og appene bruker hver sin løsning, spres risikoen.
6. *Brukeren skal slippe å dele personinfo med bigtech og sosiale medier i forbindelse med alderskontrollen.*
 - a. Kun alder eller et ja/nei skal sendes videre i de pålagte løsningene.
7. *Flyktninger skal ikke stenges ute*
 - a. Politiske flyktninger har kanskje ikke god nok ID, derfor må det tilbys en ID-fri løsning.

8. *Alderskontrollen må være nøyaktig og balansert*

- a. Det betyr at de fleste som velger løsningen med beregning av ansiktsalder, slipper å måtte sende inn ID. Kun de som anses som nær aldersgrensen, og som man er usikre på, må gjennom trinn to i kontrollen.

9. *Det bør være klagemulighet*

- a. Dersom alderskontrollen gjør feil, bør det være klagemulighet via det sosiale mediet med norsk kundeservice.

10. *Brukes uten foreldre*

- a. Løsningen bør kunne brukes og forstås av barn.

11. *Tydelig hvor loven gjelder*

- a. Lovteksten eller forskriftene må tydelig definere hva som er et sosialt medium

12. *DSA-reglene*

- a. Nye norske lover om alderskontroll må ta høyde for kommende EU-regler, slik at det er mulig å innføre DSA-reglene i Norge om det er politisk flertall for det.

13. *Vanskelig å lure*

- a. Løsningen må ikke være for lett å omgå, og innbyggerne må ha tro på at løsningen er det beste for hele befolkningen og slik ha interesse av å etterleve den.

9. Fordeler og ulemper med beregning av ansiktsalder (Trinn 1) og ID-verifisering (Trinn 2)

De tre ordene «skann», «ansikt» og «kunstig intelligens» er nok til at håret reiser seg på mange. Vi opplæres i digital dømmekraft og kritisk medieforståelse, og en grunnleggende skepsis til denne teknologien er derfor mest av det gode og noe vi ønsker.

Det finnes allerede apper som beregner alderen på en person ved å skanne ansiktet. Personen blir bedt om å ta en selfie via appen, så benyttes kunstig intelligens til å anslå alderen.

Brukeren gir fra seg mer persondata med ID enn med beregning av ansiktsalder, og derfor er det å tilby ansiktsskann en personvennlig løsning. Barnevaktens forslag legger opp til at brukere som er skeptiske til løsning med selfieskann kan velge å bruke digital ID-verifisering.

Minst mulig persondata

Målet for en norsk løsning må være at minst mulig persondata skal lekke videre til det sosiale mediet. Derfor er Barnevaktens ikke tilhenger av Australias løsning der pålagt alderskontroll åpner for at ID kan sendes direkte til de sosiale mediene. Vi vil argumentere for at alderskontrollen skjer hos tredjepart, enten en app for aldersskann eller en app for eID. Det sosiale mediet får da bare den informasjonen de trenger for å kunne være sikker på at personen er over aldersgrensen.

Barn kan skaffe ID-kort fra 13 år

Barn i Norge kan møte opp på politistasjonen uten samtykke fra foreldre fra de er 13 år og få ID-kort.¹⁵ Det betyr at de fleste barn i Norge har tilgang til å gjennomføre en ID-verifisering dersom de blir spurt om det.

Ved en aldersgrense på 13 år for sosiale medier vil aldersgrensen være lik personvernalderen. Dersom personvernalderen økes til 15 år, er det behov for en løsning som gir foreldre rett til å hindre barn under 15 å selv opprette konto i sosiale medier. Den problemstillingen vil ikke belyses i denne rapporten, men det er behov for å belyse dette videre.

¹⁵ <https://www.politiet.no/tjenester/pass-og-id-kort/samtykke-for-pass-og-id-kort-til-barn-og-unge/>

+/- to års margin på ansiktsskann

Teknologien som i dag er tilgjengelig for aldersskann gjør det ikke mulig å sette helt nøyaktig alder på barnet. Det kan være at barnet har sminket seg eller at det ser mer voksen ut for alderen. Men teknologien er i stadig utvikling og blir mer og mer presis. Derfor foreslår vi at det legges inn et intervall på noen måneder under og over aldersgrensen der brukeren blir bedt om ID for å dokumentere eksakt alder.

10. Andre aktørers forslag til alderskontroll

Google som budbringer for andre

Google har utviklet et system som kontrollerer alder via e-lommebøker. Der registreres alderen ved å opprette lommeboken. Google formidler lommebokalderen videre til apper og nettsteder som selv avgjør om personen skal få slippe inn på nettstedet eller opprette profil i appen. Slik kan mindre nettsteder ta i bruk alderskontroll. Men det fordrer at brukerne av nettstedet også bruker e-lommebøker.¹⁶

Også andre enn Google vil kunne tilby en løsning der eID eller digital lommebok sender alderen videre til en "formidlingstjeneste" som leverer alderen videre til det sosiale mediet. Ulempen med Google er at det er bigtech som allerede vet mye om oss. Fordelen er at Google ikke er en særnorsk tjeneste som sosiale medier kanskje ikke vil benytte.

Kontroll i operativsystemene

De største sosiale mediene (TikTok, Meta og Snapchat) ønsker ikke å gjøre alderskontrollen selv, men foreslår at kontrollen skjer i operativsystemet på telefonen eller PC-en. Det vil si at når brukeren tar i bruk en ny enhet, vil den registrerte alder og dermed blokkere for apper og program som ikke er godkjent for brukerens alder.

Denne løsningen finnes ikke i dag hos Iphone eller Android-telefoner. Om dette utvikles, vil det bety at alderen må skrives inn når telefonen eller datamaskinen tas i bruk første gang. En svakhet med denne løsningen er at foreldre kan kjøpe enheter i sitt eget navn og gi telefonen og datamaskinen videre til barnet sitt.

Google som eier Android-systemet har uttalt til Barnevakten at de ikke ønsker å ta dette ansvaret på vegne av de andre store sosiale medie-plattformene. Barnevakten er også skeptisk til en slik løsning, da det gir Google og Apple enda mer informasjon om oss, når de allerede vet svært mye. Her kommer også makt og monopol inn. Hva kan

¹⁶ <https://www.barnevakten.no/google-utvikler-tjeneste-for-aldersverifisering/>

Apple og Google gjøre med makten? Kan de skru opp prisene for å levere en slik tjeneste? Kan de krysskjøre enda flere opplysninger om oss?

11. Hva er fordelene med Barnevaktens forslag?

Forslaget som presenteres her, forsøker å ta hensyn til balansen mellom ytringsfrihet, beskyttelse mot skade og personvern. Vi argumenterer også med at løsningen er reell og mulig å gjennomføre på rimelig kort tid.

Den tar hensyn til at det kommer flyktninger til Norge som ikke har mulig til å få eget ID-kort. Den tar også hensyn til innbyggere som er skeptiske til digital lommebok og som er skeptiske til å ta en selfie for å dele med en kontroll-app.

Det er etter Barnevaktens erfaring en viss risiko for at brukere flytter over til uregulerte plattformer dersom det legges strenge reguleringer på de mest brukte plattformene. Det eksisterer mange uregulerte sosiale medier som ikke har noen form for moderering og der ekstreme politiske synspunkter, hatprat og fæle videoer flyter fritt. Organiseringen av slike sosiale medier gjør at det er vanskelig å finne en eier som man kan rette krav til.

Refleksjoner for framtiden...

De etablerte sosiale mediene har allerede begynt å tilpasse seg fire år med Trump. For eksempel Facebook har sluttet med faktasjekk. Det kommer antagelig til å bli mer fri flyt av ytringer med færre vilkår for oppførsel satt av appene. Likevel vil antagelig de etablerte ha mer moderasjon og flere regler for oppførsel enn de uregulerte appene.

Det er også en viss bevegelse fra de etablerte appene over til for eksempel Bluesky, det kan bety at brukerne ønsker en viss moderering og en viss kontroll over algoritmene, noe som de etablerte appene kanskje vil ta hensyn til for å beholde sine brukere.

Fordelen med Barnevaktens forslag er at den forsøker å balansere slik at de viktigste hensyn for at barns rettigheter blir ivaretatt. Forslaget er et nødvendig kompromiss. Og det er mulig å innføre alderskontroll relativt raskt mens vi venter på en løsning fra EU. Når EUs løsning er klar, kan den enkelt innføres i Norge i parallell med vår anbefalte løsning.

12. Hva står i ny lov i Australia?

Norge kan se til Australia for å få inspirasjon til nye lover om alderskontroll. Lovtekstene vi viser til under, gjelder fra da den australske loven var til behandling i parlamentet vinteren 2024.¹⁷

- Aldersgrensen for sosiale medier blir 16 år
- Sosiale medier er definert til å være tjenester der hovedhensikten er å være sosial
- Spill er dermed unntatt fra reglene
- Selskapene må gjøre rimelige tiltak for å hindre yngre barn å opprette konto
- ID eller lignende personinfo må slettes straks en alderskontroll er gjennomført
- Foreldre kan ikke samtykke til å bryte aldersgrensen
- De nye reglene vil gjelde for blant annet Tiktok, Facebook, Snapchat, Reddit, Instagram og X, men er ikke begrenset til disse.
- Det vil bli visse unntak for skoleapper og ekstra barnevennlige sosiale apper.

Den australske kommunikasjonsministeren har sagt at det er risiko også forbundet med chat og gaming, men at de nye reglene ikke skal gå utover muligheten for chat med familien eller gaming. Ministeren sier at sosiale medier er på et vis verre enn gaming, for i sosiale medier er det fæle algoritmer og en endeløs serie med videoer. Chatteapper rammes ikke av lovforslaget, for at familier fremdeles skal kunne holde kontakt. «The inclusion of messaging apps could have wider consequences, such as making communication within families harder.»

Oppdaterer sin eksisterende lov

Australia har allerede en lov om sikkerhet på nettet. Det nye forslaget om aldersgrense vil komme til uttrykk som nye avsnitt i den nåværende loven. Når de nye avsnittene er vedtatt, vil det gå ett år før de er gjeldende.

Aldersgrensen blir satt til 16 år for å benytte sosiale medier. Selskapene må ta «rimelige tiltak» for å hindre at barn under den alderen oppretter konto. Det kommer frem av lovteksten:

- Det finnes aldersbegrensninger for visse sosiale medieplattformer. En tilbyder av en slik plattform må ta rimelige tiltak for å hindre barn som ikke har nådd en minimumsalder fra å opprette kontoer.
- En aldersbegrenset bruker betyr et australsk barn som ikke har fylt 16 år.
- (a) å utarbeide skriftlige retningslinjer for å ta rimelige tiltak for å hindre at aldersbegrensede brukere oppretter kontoer på aldersbegrensede sosiale

¹⁷ <https://www.barnevakten.no/australia-har-vedtatt-aldersgrense-for-sosiale-medier/>

medieplattformer; og (b) å fremme retningslinjer som er utarbeidet i henhold til punkt (a).

De sosiale mediene blir pålagt av myndighetene å forfatte retningslinjer for hvordan de skal kontrollere alderen.

Lovteksten sier også at aldersgrensen vil gjelde for kontoer som allerede er opprettet:

For å unngå tvil gjelder forpliktelsen i seksjon 63D for kontoer på en aldersbegrenset sosial medieplattform dersom kontoene eksisterer på eller etter dagen seksjon 63D trer i kraft (inkludert kontoer som ble opprettet før denne dagen, samt kontoer som ble opprettet før denne seksjonen trer i kraft).

Kritikere også i Australia

Opposisjonen i Australia mener at lovteksten er halvferdig. Bankbransjen varslet at det ikke er bra at bigtech skal motta ID fra millioner av australske borgere. Regjeringen tok derfor med et tillegg i loven som nå sier at sosiale medier ikke kan kreve at brukerne sender dem offentlig utstedt ID i form av pass, førerkort, e-ID eller lignende. De har derfor valgt å legge et stort ansvar over på de sosiale medier-plattformene. Dersom de lander på en løsning som australske myndigheter mener er for svak, kan det vanke store bøter. Men når sosiale medier ikke kan kreve ID, da ligger det i kortene at aldersskann vil bli valgt. De sosiale mediene må i alle fall tilby noe mer enn dagens løsning som åpner for at barn kan lyve på alderen som de oppgir.

Bør Norge være strengere enn Australia?

Barnevakten mener at en norsk lov bør være noe strengere enn loven i Australia. Bigtech, enten det er leverandørene av operativsystemene til telefonene eller det er de store sosiale mediene, bør ikke behandle våre ID-papirer i det hele tatt. Vi mener kontrollen bør gjennomføres av en nøytral part, og at det må være et absolutt krav at ID-filer slettes straks kontrollen er gjennomført.

Ikke foreldresamtykke

Barnevakten finner ikke åpning i det australske lovforslaget for at foreldre kan samtykke til at sitt barn kan bryte aldersgrensen. En norsk lov må være tydelig her slik at foreldre ikke tror at personvernreglene kan overstyre den lovpålagte aldersgrensen.

Bør Norge herme etter den australske loven?

Barnevakten foreslår at norsk lov gjør det samme som australsk lov; å legge hovedansvaret over på sosiale medier til å finne løsninger som sjekker at ingen bryter aldersgrensen. Dersom aldersgrensen brytes, vil sosiale medier få store bøter. Loven gir selskapene mulighet til å spørre om ID, samtidig som brukerne har rett til å si nei. Samtidig må selskapene gi brukerne en alternativ alderskontroll som ikke innbefatter utveksling av ID.

Men vi ønsker at norsk lov i tillegg skal sikre at løsningene blir godkjent og fulgt opp av norske myndigheter. De må skje gjennom løsninger som:

- a. Offentlig godkjenning og kontroll av kontrollappene
- b. En uavhengig tredjepart-verifisering

13. Flere uavhengige kontrollapper på markedet

Yoti

Tyske myndigheter har godkjent at den britiske appen Yoti. Den benyttes til aldersskann og ID-kontroll i Tyskland i dag, det bekrefter Meta til Barnevakten.

Det er Commission for Youth Media Protection (KJM) i Tyskland som har godkjent Yoti. Det er to tyske organisasjoner inne i bildet: FSM og KJM. FSM er en selvstendig organisasjon, men er anerkjent og autorisert av staten til å undersøke og evaluere tekniske løsninger som for eksempel aldersverifisering.

FSMs uavhengige ekspertkommisjon har i mai 2020 vurdert Yotis teknologier «Age Scan» og «Age Verification» og konkludert med at de oppfyller de tyske juridiske kravene til beskyttelse av mindreårige i media.

Den tyske kommisjonen for beskyttelse av mindreårige i media (KJM), som er et reguleringsorgan for statlige mediemyndigheter, har videre positivt vurdert følgende Yoti-konsepter: «Yoti» (mai 2022), «Yoti Age Scan» (november 2021), «Yoti App» og «Yoti Doc Scan» (desember 2020).

Yoti tjener ikke penger på brukerne, men tar betalt av bedriftene som benytter deres alderskontroll. Instagram har blant annet brukt Yoti for å verifisere alderen til nye brukere siden sommeren 2022. Visstnok er også flyplassen Heathrow i London, myndighetene på Jersey og det britiske postkontoret brukere av Yoti.

Insic

Også appen Insic er godkjent i Tyskland for bruk til alderskontroll.¹⁸

Nøyaktighet på kontrollen

FSM (se over) skriver til Barnevakten at det finnes ulike nivåer av krav til alderskontroll i Tyskland. Ved pornonettsider kreves det nøyaktig aldersverifisering, mens man ved andre tjenester tillater svakere nøyaktighet, det er ved tjenester som er upassende, men ikke skadelige. Yoti er godkjent som alderskontroll ved skadelig innhold, altså ved pornosider, da det ikke skal herske tvil om at brukerens alder er over 18 år. Yoti tilbyr også lavere grad av aldersverifisering, men er ennå ikke autorisert for det.

FSM skriver at da Yoti ble godkjent, la man inn en aldersmessig sikkerhetssone. For å være sikker på at personen er over 18 år, måtte Yoti ansiktsberegne alderen til å ligge mellom 21 år og 23 år. Men, sier FSM, den sikkerssonen bør antagelig krympes siden teknologien har blitt utviklet siden den gangen.

¹⁸ <https://www.barnevakten.no/aldersverifisering-sosiale-medier-svar/>

14. Oppsummering

Barn under 13 år har ikke rett til å bruke sosiale medier ut fra vilkårene i appene¹⁹ og sosiale medier er heller ikke laget for barn under 13 år.²⁰ Det utgjør i dag en dokumentert risiko for potensiell skade og negativ påvirkning av psykisk helse for barn og unge at barn under aldersgrensen får tilgang til bruk av sosiale medier.

Barnevakten legger til grunn FNs barnekonvensjon og kommentarene fra barnekomiteen nr.25 fra 2023²¹ for en alderstilpasset tilgang for barn til digitale medier og digital teknologi. Vi støtter regjeringens ønske om å innføre alderskontroll på sosiale medier for norske brukere. Vår primære anbefaling er å gjennomføre slik alderskontroll ved 13 år²², og videre stille krav til plattformene om et barnevennlig miljø fram til 18 år som oppfyller kravene i FNs barnekonvensjon.

I denne rapporten har vi ikke problematisert aldersgrensene, men legger fram konkrete forslag til ny lovgiving og tekniske løsninger for alderskontroll. Vi viser også hvordan slike løsninger kan innføres rimelig raskt. Løsningene er uavhengig av hvilken aldersgrense som til enhver tid er gjeldene i Norge.

- **Gamle kontoer:** Flere år gamle kontoer kan etter vår vurdering slippe alderskontroll, for vi regner med de eies av voksne. Hvor gammel en konto må være for å slippe alderskontroll, er detaljer som kan utredes. Men det er uansett fint om mange voksne kan slippe alderskontroll.
- **Nye kontoer:** Ved opprettelse av nye kontoer, skal voksne og barn kunne velge mellom flere typer alderskontroll. En av dem går ut på å levere en selfie til en alderskontrollapp, da vil kunstig intelligens sannsynliggjøre alderen. Dette skjer via egne selskaper som driver med alderskontroll, det sosiale mediet får ikke tak i selfien, og selfien slettes straks kontrollen er utført.
- Dersom selfiealderen anslås til å ligge nær aldersgrensen, må barnet sende inn ID for å beviske alderen. De eldre barna og alle voksne slipper å sende inn ID, systemet beregner da en alder som ligger langt nok unna aldersgrensen og sier ok. Det kan bety at de eldre barna får litt feil alder registrert, men de er uansett over aldersgrensen.

¹⁹ <https://www.barnevakten.no/app/tik-tok-including-musical-ly/>

²⁰ <https://www.barnevakten.no/barnevakten-ber-regjeringen-stramme-inn-aldersgrensene-pa-sosiale-medier/>

²¹ <https://www.regjeringen.no/contentassets/1376fac2fe2a427389f9f94b52acdefc/kommentar-nr.-25-barnekonvensjonen.pdf>

²² <https://www.barnevakten.no/barnevaktens-innspill-til-skjermbrukutvalget/>

- **Unngå maktmonopol:** Barnevakten foreslår grep for å unngå monopolisering innen aldersverifisering. Vi fraråder også at sosiale medier og andre bigtech-selskaper skal behandle ID-er og selfier til millioner av brukere. For disse selskapene vet allerede for mye om oss og bør ikke få mer makt. Derfor foreslår vi at egne kontrollselskaper utfører aldersverifiseringen i tillegg til løsninger som benytter digital lommebok eller eID, levert av det offentlige eller private. Selskaper som beregner ansiktsalder finnes allerede. Vi har vist til britiske Yoti som ett av selskapene. De er godkjent av tyske myndigheter.
- **Mulig å være anonym:** Barnevaktens kompromiss tar hensyn til politiske flyktninger eller andre som enten ikke har ID eller som ønsker å opptre anonymt. DSA-reglene i EU gir folk rett til å opptre anonymt på nettet. Dette gjelder surfing og lignende og ikke sosiale medier, så langt Barnevakten forstår. Sosiale medier kan kreve at brukerne oppgir ekte identitet. Den norske naboappen Hudd krever dette, og det er ikke i konflikt med DSA. Men det er uansett et behov for flyktninger å kunne være anonyme for å skrive fritt om regimet de flykter fra. Derfor bør det være et krav at sosiale medier tilbyr beregning av ansiktsalder slik at man er mest mulig anonym. Men man må samtidig gi åpning i loven for at sosiale medier kan kreve ekte identitet. Da må i tilfelle flyktninger, eller andre som ikke ønsker å dele identiteten sin, velge å bruke andre apper å uttrykke seg i.

Det finnes en rekke digitale e-ID-løsninger og digitale lommebøker allerede, slik som MinID, BankID, Vipps og så videre. Også Feide er blitt foreslått. Barnevakten legger seg ikke opp i hvilken leverandør som det sosiale mediet velger for å løse alderskontrollen. Men løsningen må selvsagt dekke det meste av befolkningen slik at både barn og voksne kan bli kontrollert. For eksempel Feide dekker ikke alle voksne, men dekker skolebarn bra. Skulle man gjøre avtale med Feide, må man altså følge på med enda en digital løsning som dekker voksne.

Oppfyller krav fra forbrukerrådet

Avslutningsvis vil vi vise at vårt forslag til balansert alderskontroll oppfyller de aller fleste kontrollpunktene i forbrukerrådets liste fra sin rapport i 2024.²³

²³ <https://storage02.forbrukerradet.no/media/2024/11/kommersiell-utnyttning-av-barn-og-unge-pa-nett-komprimert-2.pdf>

KRAV FRA FORBRUKERRÅDET	Oppfylt	Ikke oppfylt	Kommentar
1. Brukes bare der det er strengt nødvendig og proporsjonalt.			Det er strengt nødvendig å beskytte barn mot skade fra sosiale medier. Barnevaktens løsning for alderskontroll medfører svært lite persondata i bevegelse.
2. Være tilgjengelig for alle, slik at enkeltpersoner og grupper over aldersgrensen ikke stenges ute fra tjenester de kan være avhengige av. Dette inkluderer å sørge for at alle beholder retten til en fysisk ID og at de som er over aldersgrensen, men mangler en elektronisk ID, ikke blir utestengt.			Barnevaktens løsning sikrer dette.
3. Ikke være altfor byrdefull for de som ikke ønsker eller har midler til å verifisere sin identitet.			Barnevaktens løsning sikrer dette i stor grad.
4. Unngå nedkjølingseffekter, slik som å avskrekke eller forhindre barn og unge fra å søke informasjon relatert til utdanning, helse, osv.			Barnevaktens løsning er såpass enkel å gjennomføre for barn, at de ikke utestenges fra å søke informasjon.
5. Være i tråd med lover og tekniske standarder, slik som de strenge kravene som er fastsatt i personvernforordningen.			
6. Ikke gi annen informasjon til tjenestetilbyderen enn ja eller nei, og ikke legge til rette for deling med tredjeparter (inkludert foreldre og omsorgsgivere).			Barnevaktens løsning legger opp til at et ja eller nei er eneste informasjon som gis til Big Tech. Men vår løsning åpner også for at selve alderen kan formidles, det spørs hva politikere bestemmer seg for. Det er en viss fordel at nøyaktig alder gis, da kan appene enda bedre alderstilpasse innholdet.
7. Ikke loggføre eller på annen måte registrere bruk utover det som er nødvendig for å verifisere brukerens alder, og ikke koble informasjon om for eksempel internettaktivitet til brukerens identitet.			Dette poenget er utenfor Barnevaktens løsning.
8. Ikke tillate behandling av biometriske data eller data basert på biometri.			Barnevaktens løsning innebærer ansiktsskann av alder som et alternativ hvis brukeren ikke har eID. Det er altså valgfritt. Aldersskann gjennomføres av nøytral part og filen slettes straks. Big Tech får ikke tilgang til filen. Poenget med denne løsningen er å kunne ha en nødvendig alderskontroll for å beskytte barn, kombinert med at alle skal ha en mulighet til å gjennomgå en alderskontroll.
9. Være underlagt strenge sikkerhetskrav og revisjoner utført			

av uavhengige tredjeparter.			
10. Ikke omfatte filtrering av internett på nettverksnivå eller lignende inngripende tiltak for å motvirke omgåelse.			
11. Ikke føre til innføring av stadig sterkere overvåkingstiltak for å motvirke omgåelsestaktikker.			Stadig utvikling av teknologien gjør at det er vanskelig på nåværende tidspunkt å kunne gi klare svar om hva som vil være rimelige tiltak i fremtiden. Dette punktet må norske myndigheter vurdere fortløpende.
12. Inkludere lett tilgjengelige og effektive klagemekanismer for tilfeller der en persons alder, enten det er et barn eller en voksen, har blitt feilaktig fastsatt eller anslått.			Barnevaktens løsning er at appen/det sosiale medier selv skal få større ansvar og bli pålagt å ha moderatorer og kundeservice som både forstår norsk kultur og som svarer på norsk.
13. Omfatte risikovurderinger og risikoreduserende tiltak med tanke på mulige virkninger i form av utestenging eller diskriminering, med spesielt fokus på sårbare personer og grupper.			Barnevaktens løsning tar høyde for dette. Her vil blant annet flyktninger og andre personer uten ID eller e-ID få mulighet til å få bekreftet alderen.

Den teknologiske utviklingen går fort. Det dukker stadig opp nye poenger som problematiser også løsningene som er foreslått i denne rapporten. Det må ikke være et argument for å vente med å innføre alderskontroll for barn på sosiale medier og på pornosider.

Rapporten er utarbeidet av Barnevaktens fagavdeling;

Leif Gunnar Vestbøstad Vik
Kjellaug Tonheim Tønnesen
Rune Helge Rasmussen
Kris Munthe
Sjur Jansen

Stiftelsen Barnevakten | Adresse: C. Sundts gate 51, 4004 Bergen | Nett: barnevakten.no |
Tlf: 53 00 95 30